

Start Landelijk Meetnet Nachtvinders

Een bak vol surprises

Tekst:
Annette van Berkel
De Vlinderstichting

Wat is er leuker dan voor je hobby zo'n beetje elke twee weken een bak vol surprises uit te mogen pakken? En dan ook nog zeker weten dat er een paar leuke puzzels in zitten. Daar komt nog bij dat wat er uit die bak komt, vaak verschrikkelijk mooi is. U heeft natuurlijk al lang door dat het hier gaat om nachtvinders met een nachtvlinderval.

In 2010 schafte ik een nachtvlinderval aan, enthousiast geworden door het nachtvlindermonitoringproject van onze zuiderburen. Dat gaat vast ook snel van start in ons land, dacht ik, en daar wil ik wel graag aan meedoen.

Dus we kochten een Skinnerval met een HPL-lamp en toen het wat beter weer werd, zetten we hem in de tuin. Nu is onze tuin met 10x5 meter vrij klein en toen we de lamp aandeden, leek er wel veel meer licht te zijn dan bij het nachtvinders lokken met een laken. Het grootste deel van het licht bescheen behalve onze tuin nog zo'n 10 omliggende tuinen. Ik dacht direct aan de buren. Wat zouden die er wel van zeggen?

Tolerante buren

Dat probleem was snel opgelost. Na 2 avonden de lamp tot halverwege de nacht aan te hebben laten staan (de hele nacht durfde ik nog niet) ben ik het gaan vragen.

De reacties liepen uiteen van 'Welke lamp?'; 'Niks gemerkt!' tot 'Oh, wat leuk, is die lamp voor nachtvinders, we vroegen het ons al af!'

Handleiding Landelijk Meetnet nachtvinders

Op de Landelijke Dag in februari is in Nederland het Landelijk Meetnet Nachtvinders gestart. Hoe het allemaal werkt, vindt u in de handleiding op de website van De Vlinderstichting onder het tabblad 'vlinders' bij het item 'Handleidingen en formulieren'.

Ik blijf dus een variatie van niets opmerkende tot heel tolerante buren te hebben en nu durfde ik de val wel de hele nacht aan te laten staan. Dat resulteerde in nog enige nachten licht slapen, want stel dat het zou gaan regenen. Alles went, dus dat ook. Inmiddels slaap ik prima als de val aanstaat.

Opstaan

Ik sta altijd bij zonsopgang even op om de val dicht te doen. Na het uitgaan van de lamp (een tijd klok werkt prima) stop ik een reep karton in de spleet tussen de perspexplaten. Dat is deels om vlinders die nog een ander plekje gaan zoeken te beletten om door die gleuf te ontsnappen. Maar vooral om te voorkomen dat de mussen de door de gleuf bereikbare vlinders uit de val halen. Ook vang ik even de buiten de val zittende vlinders in potjes. Want die zien we anders een uur of wat later niet meer terug. Met dank aan de mussen en de mezen. Eventueel al de val ingevlogen hommeltwerksters (zij staan blijkbaar ook erg vroeg op) worden ook even bevrijd. Mijn val staat precies in de vliegroute van hun nest. Daarna weer lekker mijn bed in om op normale tijd op te staan. Vervolgens kan de vangst bekeken worden, lekker met een kopje koffie er bij.

Wat zit erin?

En dan begint het: voorzichtig til ik de eierdozen uit de val. Een voor een geven ze hun nachtvinders prijs: fantastisch vers, afgevlagen, egaal bruin of heel fijnzinnig getekend. Klein en groot, spanners, beren en uilen. Soms een prachtige pijlstaart. Soms veel van één of enkele soorten, soms allemaal verschillende. Zelfs in voor- en najaar met weinig soorten blijft de spanning: "Wat zou er in zitten"?

De vlinders worden direct op naam gebracht. Veel soorten vang je regelmatig en herken je op den duur meteen. Nieuwe gaan in een potje en worden met het boek en soms bij de computer (vlindernet) gedetermineerd. Nieuwe dieren worden altijd gefotografeerd. Foto's zijn altijd handig om je determinatie te controleren en zijn soms nodig als bewijs. Ze zijn vooral een goede hulp bij het leren kennen van de soorten.

Kars Velling

De vlinderval in de tuin.

Kais Velling

Puzzelen met de wistipgrasuil.

Het grote puzzelen

In de tijd van de stofuilen stop ik elke stofuil in een potje en pas als de val leeg is, begin ik met de determinatie van de soms wel tientallen vlinders. Ik heb dan een minicollectie gemaakt en verschillen tussen de soorten vallen dan beter op. Dit soort gepuzzel is erg leuk om met anderen samen te doen. Soms valt de één een ander kenmerk op dan een ander en samen kom je er beter uit.

Dit doe ik nu anderhalf jaar en ik heb inmiddels 629 vlinders in en om de val gehad, verdeeld over maar liefst 84 soorten. En mijn tuin ligt op de klei, is erg klein (10x5m) en ligt in een rijtje tussen veel andere bebouwing. Tamelijk veel dus.

Invoeren

De gedetermineerde vlindersoorten voerde ik in op www.telme.nl. Tot en met 2011, tenminste. Want nu is het Landelijk Meetnet Nachtvinders gestart en kunnen de gegevens echt in het meetnet worden ingevoerd. Behalve voor verspreidingsgegevens worden mijn valtellingen vanaf nu ook gebruikt voor meer informatie over hoe het met de nachtvinders gaat. En het leuke is dat aantalsontwikkelingen in mijn tuin straks vergeleken kunnen worden met de landelijke situatie. Hoe meer mensen hun vlindervalgegevens via dit project doorgeven (ook degenen die het misschien al vele jaren doen), hoe meer we te weten komen over voor- en achteruitgang van soorten nachtvinders en mogelijke oorzaken. Maar vooral: het is heel erg leuk om te vlinderen met een val.

Kais Velling

De vlinders uit de val worden uitgezocht.

Hoe werkt het?

Het Landelijk Meetnet Nachtvinders is een project van De Vlinderstichting en de WVF voor systematische tellingen van macronachtvinders ten behoeve van het volgen van langdurige aantalsontwikkelingen. Het vangen en tellen van de nachtvinders gebeurt met behulp van een val met vaste maten en een lamp.

Aanmelding

Iedereen kan meedoen. De enige voorwaarde is een redelijke kennis van de macronachtvinders in uw omgeving en minimaal zes maal per jaar één à enkele uren tijd. Aanmelding kan via meetnet@vlinderstichting.nl.

Voorwerk: aanschaf val en het uitzetten van het telpunt

De tellingen worden verricht met een vlinderval. Als u nog geen val hebt schaft u er een aan (www.vermandel.com) of maak deze volgens de opgegeven maten. Zoek een geschikte plek voor het telpunt, eventueel na overleg met de coördinator van De Vlinderstichting. Het meest praktisch is een telpunt dicht bij huis, bijvoorbeeld in uw eigen tuin, maar noodzakelijk is dat niet. Hou er wel rekening mee dat de val de hele nacht aan staat. Er moet dus stroom aanwezig zijn en de val moet onbeheerd achter kunnen blijven. Telpunten in natuurgebieden vragen meer reistijd, het organiseren van stroom en het beschermen van de val tegen vee en/of ongewenste activiteiten van derden.

Veldwerk: nachtvlindertelling

De tellingen mogen gedurende het hele jaar uitgevoerd worden. De voorkeur gaat uit naar twee tellingen per maand tussen april en november en in mei en juni drie tellingen. Het zou goed zijn in ieder geval één telling per maand in de periode april – oktober uit te voeren. De val dient aan te staan tussen zonsondergang en zonsopgang in een nacht met min of meer droog weer, weinig wind en een minimale begintemperatuur van 8 °C.

Bureauwerk

Voer uw telling in op de website www.nachtvinders.invoerportaal.nl. (Bij het ter perse gaan van deze Vlinders was nog niet bekend wanneer dit portaal in gebruik wordt genomen. Volg de berichtgeving hierover op www.vlinderstichting.nl.)

Kais Velling

Lindepijlstaart in de val.